

“Davacı ... tarafından davalı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı aleyhine açılan sigorta başlangıç tarihinin tespiti ve yaşlılık aylığı bağlanması davasının yapılan yargılaması sonucunda Kocaeli 6. İş Mahkemesince 28.03.2013 tarihli, 2012/458 E., 2013/146 K. sayılı karar ile davacı ...'ın talebinin kısmen kabulüne karar verilmiştir. Davacının sigorta başlangıç tarihinin 01.02.1983 olduğunun ve 01.04.2012 tarihinden itibaren yaşlılık aylığına hak kazandığının tespitine dair kararın davalı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 10.03.2014 tarihli, 2014/3895 E., 2014/5120 K. sayılı kararı ile “506 sayılı Yasanın 62. maddesindeki, sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya bu isteğinden sonraki aybaşından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanır, hükmü uyarınca davacının çalıştığı işten ayrılıp ayrılmadığı araştırılıp belirlendikten sonra yaşlılık aylığı bağlanması talebine ilişkin olarak karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ve yanılığılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.” gerekçesi ile bozulması sonucu Kocaeli 6. İş Mahkemesince verilen 10.06.2014 tarihli 2014/149 E., 2014/277 K. sayılı direnme kararının incelenmesi neticesinde;

Davacı vekili 29.03.2012 harç tarihli dava dilekçesiyle özetle; müvekkilinin 01.02.1983 tarihinde sigortalı olarak çalışmaya başladığını, 21.01.2010 tarihli dilekçe ile yaşlılık aylığı talebinde bulunduğunu, Kurum tarafından düzenlenen 24.02.2010 tarihli yazı ile sigorta başlangıç tarihinin 01.08.1987 olup 506 sayılı Kanun'un geçici 81. maddesi gereği şartları sağlamadığı için tahsis talebinin reddedildiğini, Kurum işleminin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek sigorta başlangıç tarihinin 01.02.1983 olduğunun tespitine, Kurumun 24.02.2010 tarihli 1399778 sayılı işleminin iptali ile dava tarihi itibarıyla emekliliğe hak kazandığının tespitine ve emekliliğe hak kazandığı tarihten itibaren emekli aylığı bağlanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı vekili; davacının 506 sayılı Kanun'un geçici 81. maddesinde belirtilen yaşlılık aylığı şartlarını sağlamadığından müvekkili Kurumun tahsis talebinin reddine dair işleminin usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

Yerel Mahkemece; davacının 01.02.1983 tarihinde ilk kez sigortalı olarak çalıştığının sabit olduğu, ancak tahsis talep tarihi itibarıyla 506 sayılı Kanun'un geçici 81. maddesinin (b) fıkrasının (d) bendinde belirtilen 47 yaş şartını sağlamadığı, 03.02.1965 doğumlu davacının 47 yaş şartını 03.02.2012 tarihinde sağladığı belirtilerek “Davanın kısmen kabulü ile davacının sigortalı hizmet başlangıç tarihinin 01.02.1983 olduğunun ve 01.04.2012 tarihinden itibaren yaşlılık aylığına hak kazandığının tespitine, fazlaya ilişkin talebinin reddine” karar verilmiştir.

Hükmün davalı Kurum vekili tarafından temyizi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesinde sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya bu isteğinden sonraki aybaşından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtiltiği, söz konusu madde uyarınca davacının çalıştığı işten ayrılıp ayrılmadığının belirlenmesinden sonra yaşlılık aylığı talebine ilişkin karar verilmesi gerektiği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

Yerel Mahkemece; hayatın olağan akışına göre her çalışanın kendisini ve ailesini geçindirmek zorunda olup, emekli maaşını almadan işten ayrılamayacağı, dosya kapsamından ve hizmet cetvelinden davacının çalışmaya devam ettiğinin anlaşıldığı, yaşlılık aylığının bir diğer şartı olan yazılı müracaat yönünden ise davacının 24.02.2010 tarihli tahsis talebinin

Kurum tarafından reddedildiği, gerçek emekli olması gereken tarihe kadar bir süre daha çalışıp sigorta başlangıç tarihinin Kurum tarafından önceden kabul edilmemesi nedeniyle dava açma yolunu tercih ettiği ve bu davanın bir nevi başvuru sayılacağı belirtilerek direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararının davalı Kurum vekili tarafından temyize getirilmesi üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılan incelemede, somut olayda uyuşmazlığın 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesi gereği sigortalının yaşlılık aylığı bağlanması yönünden yazılı istekte bulunmadan önce çalıştığı işten ayrılmasının gerekip gerekmediği noktasında toplandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 1. maddesinin 2. fıkrası "17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Kanunlara göre bağlanan veya hak kazanan; aylık, gelir ve diğer ödenekler ile 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre ödenmekte olan ek ödemenin verilmesine devam edilir. Bu gelir ve aylıkların durum değişikliği nedeniyle artırılması, azaltılması, kesilmesi veya yeniden bağlanmasında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümleri uygulanır." şeklinde düzenlemeyi içermekte olup bu düzenleme gereği uyuşmazlığa 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun uygulanması gerekmektedir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesi "Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya bu isteğinden sonraki ay başından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanır.

Erken yaşlanmış olması dolayısıyla yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalının bu husustaki raporunun tarihi, yazılı isteğini takibeden takvim ayından sonraki bir tarih ise, yaşlılık aylığı, raporun tarihinden sonraki aybaşından başlanarak verilir.

Yukarıdaki fıkralara göre aylığının ödenmesine başlanacağı tesbit edilen tarihte hastalık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği almakta olan sigortalının yaşlılık aylığı geçici iş göremezlik ödeneği verilme süresinin sona erdiği tarihten sonraki ay başından başlar. Şu kadar ki, bağlanacak yaşlılık aylığı sigortalının hastalık sigortasından almakta olduğu geçici iş göremezlik ödeneğinin aylık tutarından fazla ise, aradaki fark, yukarıdaki fıkralara göre tesbit edilecek tarihten başlanarak verilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Bu maddenin 1. fıkrasının ilk cümlesinde geçen "çalıştığı işten ayrıldıktan sonra" şeklindeki ifadenin aşağıda anlatılan gerekçelerle 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırı olduğu değerlendirilmektedir. Şöyle ki;

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

10. maddesinde; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.). Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. “

48. maddesinde; “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.”

49. maddesinde; “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

(Değişik fıkra: 3/10/2001-4709/19 md.) Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır. “

60. maddesinde; “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.”

Hükümleri düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen maddeler göz önüne alındığında, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesinde geçen “çalıştığı işten ayrıldıktan sonra” şeklindeki ifade Anayasa'ya aykırıdır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, Anayasa'nın 2. maddesinde ifade edildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti “sosyal bir hukuk devleti”dir. Yaşlılık aylığı bağlanması amacıyla sigortalının işten ayrılması olgusunun şart koşulması hem sosyal devlet hem hukuk devleti içeriğine uygun değildir. Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir ve sosyal güvenlik kavramının amaçlarından biri de sosyal riskle karşılaşabilen toplumun her bireyine ekonomik bir güvence sağlamaktır. Bu durumda sigortalının yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaşlılık aylığı talebinde bulunduğu sırada çalışma hayatına devam etmesi sosyal güvenlik hakkının amacıyla örtüşmektedir. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesinde geçen “çalıştığı işten ayrıldıktan sonra” şeklindeki düzenleme nedeniyle sigortalıdan yaşlılık aylığı bağlanması amacıyla çalıştığı işten ayrılmasını beklemek ise sosyal güvenlik hakkının amacına aykırıdır.

Yaşlılık sigortası uzun süreli yardım yapan bir sosyal sigorta türü olmakla birlikte belli bir yaşa ulaşması nedeni ile çalışma gücü azalan sigortalıya çalışma hayatından çekilerek çalışmadan yaşamını sürdürme ve dinlenme olanağı sağlamaktadır. Ayrıca yaşlılık sigortasının gençlere iş alanı yaratarak istihdam politikasına da hizmet ettiği kabul edilmektedir. Ne var ki, 29.04.1986 tarihli ve 3279 sayılı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Ek Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanunla yaşlılık aylığı bağlanan emeklilerin aynı anda hem aylıklarını almaları, hem de çalışmaları mümkün kılınmıştır. Sosyal güvenlik destek primi, belirli yaş, sigortalılık süresi ve prim ödeme gün

sayısı şartını yerine getirip emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlanan sigortalıların yaşlılık aylığı kesilmeden hizmet akdine tabi çalışmaları hâlinde işverenlerinden, kendi nam ve hesabına tabi çalışmaları hâlinde kendilerinden alınan primdir. 5510 sayılı Kanunun geçici 14. maddesinin ilk fıkrasında da “Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi veya sigortalı olanlar, vazife malullüğü, malullük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.” düzenlemesine yer verildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu geçici maddeye istinaden 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamındaki sigortalılar artık yaşlılık aylığı alırken sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışma hayatına devam edebilecektir. Bu durumda yaşlılık aylığı için başvuruda bulunan sigortalının işten ayrılma koşulunun artık bir önemi bulunmamakla birlikte sadece şekil zorunluluğuna dönüştüğü görülmektedir. Somut olayda olduğu gibi sosyal güvenlik hukukunun amacına aykırı bir şekilde sigortalı için bir yük olduğu dahi söylenebilir. Çünkü şekli bir koşul olan işten ayrılma koşulunu yerine getirmek amacıyla sigortalı çalıştığı işyerinden çıkışını yaptırarak yazılı talepte bulduktan sonra 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun kendisine verdiği destek primini ödeyerek çalışma hakkından yararlanıp ertesi gün tekrar işe girmek için başvuruda bulunacaktır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 31. maddesi “Kurum, sigortalıya veya hak sahibi kimselerine bağlanacak gelirleri, yapılan inceleme ve soruşturmalar sonunda ve gerekli belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde tesbit ederek ilgililere yazı ile bildirir...” şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre Kuruma aylık talepleri yönünden üç aylık inceleme süresi öngörülmüştür. Kurum sigortalının tahsis talebinden itibaren üç ay içerisinde aylığı bağlayabilecektir ki uygulamada bu sürenin çok daha uzun olduğu görülmektedir. Sigortalı tahsis talebinde bulduktan sonra yaşlılık aylığı bağlanana kadar geçen bu sürede herhangi bir gelir elde edemeyebilir. Ayrıca Kurumun incelemesi sonucu, yaşlılık aylığı şartlarının oluşmaması nedeniyle talebin reddi de mümkündür. Bu durumlarda sigortalının mevcut işinden de mahrum kalma ihtimali doğmaktadır. Asıl amacı sigortalıyı korumak olan sosyal güvenlik sistemi “çalıştığı işten ayrıldıktan sonra” şartı ile sigortalıyı korunaksız hâle getirmektedir.

Hizmet akdi ile çalışanların da, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi Emekli Sandığı iştirakçileri gibi çalıştığı işten ayrıldıktan sonra değil de, çalıştığı işten ayrılmayarak talebinin kabul edildiği tarihe kadar çalışmasının eşitlik ilkesine uygun düşeceği kuşkusuzdur. Zaten hizmet akdi ile çalışanlar yaşlılık aylığı almasından itibaren yukarıda belirtildiği gibi destek primini ödeyerek çalışmasına devam edebilecektir.

Tüm bu hususlar göz önüne alındığında söz konusu düzenlemenin çalışma hürriyetini ve hakkını ihlal ettiği, aynı zamanda sosyal güvenlik hakkı ile örtüşmediği ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın;

152. maddesinde; “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümlerle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.”

153. maddesinde; “Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hâllerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun (...) teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez. Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.” hükümleri yer almaktadır.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesine göre “(1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

(2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

(3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

(4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

(5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır”.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. ve 153. maddelerinden hareketle ve tüm yukarıda açıklanan nedenlerle: Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin 1. fıkrası gereğince, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 62. maddesinde yer alan “çalıştığı işten ayrıldıktan sonra” düzenlemesinin Anayasa'nın 10., 48., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle, Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, bu kuralın Anayasaya aykırılığı nedeniyle, uygulanması durumunda giderilmesi güç ve olanaksız zararlar doğurabileceği gözetilerek esas hakkında karar verilinceye kadar yürürlüğünün durdurulmasının istenmesine, dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine 17.9.2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”